

ОСОБЛИВОСТІ МИТНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЄС

©2024 ІЩУК Ю. А., ОСАДЧУК А. І., СЕРГУШОВА І. О.

УДК 339.5
JEL: F13; F15; K34

Іщук Ю. А., Осадчук А. І., Сергушова І. О. Особливості митних відносин України та ЄС

Стаття присвячена аналізу митних відносин між Україною та Європейським Союзом (ЄС), які набувають особливого значення в умовах інтеграції України до європейського економічного простору. Дослідження ґрунтується на вивченні досягнень і проблем у процесі гармонізації митного законодавства України зі стандартами ЄС. У статті розкриваються наслідки впровадження Поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі (DCFTA), що сприяє зниженню тарифів, спрощенню митних процедур, гармонізації правил і посиленню конкурентоспроможності українських підприємств. Особлива увага приділяється сучасним реформам митної системи, таким як запровадження системи авторизованих економічних операторів (АЕО) та використання NCTS (режиму спільного транзиту). Дослідження демонструє ключову роль ЄС як найбільшого торговельного партнера України. Статистичні дані показують значну залежність українського експорту від сировинних товарів, таких як зернові культури, жири та олії, чорні метали, тоді як імпорт із ЄС охоплює енергоресурси, транспортні засоби та промислове обладнання. Зростання імпорту у 2023 р. свідчить про посилення залежності від європейських товарів, тоді як експорт скоротився через складну економічну ситуацію, викликану війною. Авторами висвітлено виклики, які стоять перед митною системою України, серед них – потреба в цифровізації, боротьба з корупцією, вдосконалення захисту прав інтелектуальної власності та реформування законодавства. Значна увага приділяється наслідкам війни, що ускладнила логістичні ланцюги та порушила роботу митної інфраструктури. Стаття акцентує на перспективах подальшої інтеграції України до митного простору ЄС, що передбачає завершення гармонізації Митного кодексу України зі стандартами ЄС, розширення програми авторизованих економічних операторів, підключення до навітніх цифрових систем ЄС. Інтеграція до європейського митного простору забезпечить Україні підвищення прозорості процедур, зростання обсягів зовнішньоторговельних операцій та поліпшення інвестиційного клімату. Водночас наголошується на необхідності подолання викликів, зумовлених війною та економічною нестабільністю, для забезпечення довгострокового економічного зростання.

Ключові слова: митний режим, митне законодавство, адаптація, інституційні зміни, митна співпраця.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 10.

Іщук Юлія Анатоліївна – доктор філософії, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: yu.ishuk@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4187-7816>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/GXH-2065-2022>

Осадчук Анна Ігорівна – студентка, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: osadchuk.a@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2954-7563>

Сергушова Ірина Олександрівна – студентка, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: serhushova.i@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-2427-3785>

UDC 339.5
JEL: F13; F15; K34

Ishchuk Yu. A., Osadchuk A. I., Serhushova I. O. Peculiarities of Customs Relations between Ukraine and the EU

The article is devoted to the analysis of customs relations between Ukraine and the European Union (EU), which are of particular importance in the context of Ukraine's integration into the European economic space. The study is based on the study of achievements and problems in the process of harmonization of the customs legislation of Ukraine with EU standards. The article reveals the consequences of the implementation of the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), which contributes to the reduction of tariffs, simplification of customs procedures, harmonization of rules and strengthening the competitiveness of Ukrainian enterprises. Particular attention is paid to modern reforms of the customs system, such as the introduction of a system of authorized economic operators (AEOs) and the use of NCTS (common transit regime). The study demonstrates the key role of the EU as Ukraine's largest trading partner. Statistics show a significant dependence of Ukrainian exports on commodities such as cereals, fats and oils, ferrous metals, while imports from the EU cover energy resources, vehicles and industrial equipment. The growth of imports in 2023 indicates increased dependence on European goods, while exports decreased due to the difficult economic situation caused by the ongoing war. The authors highlight the challenges facing the customs system of Ukraine, including the need for digitalization, the fight against corruption, improving the protection of intellectual property rights and reforming legislation. Considerable attention is paid to the consequences of the war, which has complicated logistics chains and disrupted the operation of customs infrastructure. The article focuses on the prospects for further integration of Ukraine into the EU customs space, which provides for the completion of the harmonization of the Customs Code of Ukraine with EU standards, expansion of the program of authorized economic operators, connection to the latest EU digital systems. Integration into the European customs space will provide Ukraine with increased transparency of procedures, an increase in the volume of foreign trade operations and an improvement in the investment climate. At the same time, the authors emphasize the need to overcome the challenges caused by the war and economic instability to ensure long-term economic growth.

Keywords: customs regime, customs legislation, adaptation, institutional changes, customs cooperation.

Fig.: 2. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 10.

Ishchuk Yuliia A. – PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations, Vasyl Stus Donetsk National University (21 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: yu.ishuk@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4187-7816>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/GXH-2065-2022>

Митні відносини між Україною та Європейським Союзом (ЄС) мають особливе значення в контексті політичних та економічних завдань, що стоять перед Україною в процесі її інтеграції до Європейського співтовариства. Набрання чинності Угодою про асоціацію та поглиблену і всеосяжну зону вільної торгівлі (DCFTA) між Україною та ЄС відкрило нові можливості для економічного співробітництва та створило передумови для формування зони вільної торгівлі. Ці зміни спрямовані не лише на лібералізацію торгівлі та зниження тарифних бар'єрів, а й на гармонізацію митних правил, підвищення прозорості процедур, поліпшення боротьби з корупцією та створення умов для вільного переміщення товарів через кордон. У зв'язку з цим постає питання, як Україна може адаптувати своє законодавство до європейських стандартів, забезпечити прозорість та ефективність митних процедур і вирішити проблему недобросовісної торгівлі. Водночас європейські партнери надають важливу допомогу у вигляді програм технічної підтримки, обміну досвідом і впровадження нових технологій у митному секторі. У даній статті аналізуються особливості митного співробітництва між Україною та ЄС, розглядаються основні досягнення та недоліки, а також визначаються виклики, які стоять на шляху інтеграції митного простору України з європейським.

Серед науковців, які досліджували митні відносини між Україною та ЄС, слід відзначити праці В. Сіденка, О. Шниркова, І. Бураковського, А. Крисоватого та інших, в яких розглядаються економічні та правові аспекти торговельної інтеграції між Україною та ЄС, аналізується вплив Угоди про асоціацію та конкретний зміст зон вільної торгівлі між сторонами.

Мета статті – проаналізувати особливості митних відносин між Україною та ЄС, зокрема переваги та недоліки інтеграції митного законодавства України до європейського простору, вивчити процес адаптації митного законодавства України до стандартів ЄС, виявити поточні проблеми і виклики у процесі інтеграції та надати рекомендацій щодо подальшого вдосконалення митного співробітництва.

Митні відносини між Україною та Європейським Союзом є важливою складовою економічно-

го співробітництва в рамках Угоди про асоціацію. Основною метою є створення прозорої та ефективної системи, яка відповідає стандартам ЄС і спрощує торгівлю. Зокрема, Україна долучилася до Конвенції про спрощення митних процедур і активно впроваджує систему авторизованих економічних операторів (АЕО), що дозволяє підвищити конкурентоспроможність підприємств [1]. Митні відносини України та ЄС формуються на прагненні української сторони інтегруватися та закріпитися на ринку блоку. Для цього, відповідно, потрібно здійснити низку реформ та адаптувати митне законодавство України до належних стандартів Європейського Союзу. Наразі ЄС – головний торговельний партнер України. Наша держава взяла вектор на європейську інтеграцію ще в 1991 р. і поступово рухається за цим напрямком, підписуючи нові угоди. Розвиток відносин з ЄС як торговельним партнером базується на Законі «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. № 2411-VI. З 2016 р. в українсько-європейських відносинах діє поглиблена та всеохопна зона вільної торгівлі [2].

Вектор на Європу передбачає дотримання принципів активної міжнародної діяльності, а також відкритості держави, зняття обмежень. Станом на 2024 р. найбільш активним аспектом розвитку українсько-європейських відносин є митні відносини. Україна поступово адаптує митне законодавство відповідно до стандартів ЄС. Наразі реформування потребують акти стосовно захисту прав інтелектуальної власності, перехід на більш досконалу Фазу 5 NCTS, до якої Україна приєдналася у 2023 р. [3].

З початку повномасштабного вторгнення у 2022 р. митна сфера України постраждала, що вплинуло не лише на розвиток нашої держави, а й на торговельних партнерів, у тому числі ЄС. З 2022 р. в Україні були закриті пункти пропуску на кордонах з білорусією та росією, припинено функціонування аеропортів, пошкоджено залізничні полотна, а також заблоковано морські порти. Отже, логістичні ланцюги постачання виявилися суттєво ускладненими, що стимулювало пошук нових альтернативних рішень і сприяло продовженню євроінтеграційних процесів у митній сфері.

Зокрема, у 2022 р. було підписано Угоду між Україною та ЄС про участь України у програмі «Митниця». Вона має на меті розширити митну співпрацю країн блоку, а також цифровізувати митні інструменти. Крім цього, в Україні існує Національна стратегія доходів, яка передбачає реформи в податковій і митній сфері, а також їх удосконалення. Зокрема, ця стратегія включає такі зміни:

- ✦ антикорупційна програма;
- ✦ атестація митників та забезпечення їх відеокамерами;
- ✦ співпраця з бізнес-сектором;
- ✦ міжнародне співробітництво;
- ✦ упровадження ІТ-технологій;
- ✦ оновлення митного оформлення [3].

Економічна ситуація в Україні залишається нестабільною через різні впливи кризових чинників, таких як повномасштабна війна, що триває з 2022 р., і глобальні виклики, спричинені пандемією COVID-19. Війна значно вплинула на основні галузі економіки, включно з промисловістю, сільським господарством та експортними операціями, а також викликала масову міграцію населення та руйнування інфраструктури.

Пандемія, свого часу, загострила проблеми у сфері охорони здоров'я, скоротила попит на багато товарів і призвела до тимчасового зниження економічної активності. До цих факторів додається ще нестабільна політична ситуація, високий рівень корупції. Це впливає на основні макроекономічні показники загалом.

Але водночас Україна демонструє здатність до адаптації, активно інтегруючись в економічний простір та залучаючи міжнародну європейську допомогу для стабілізації фінансової системи та відновлення критичної інфраструктури. ЄС залишається головним торговельним партнером України. (рис. 1).

Аналізуючи дані рис. 1, можна дійти висновків, що найбільше зниження обсягів торгівлі відбулося у 2020 р., що було зумовлене пандемією COVID-19, яка суттєво вплинула на міжнародну торгівлю, транспортну логістику, а також економічну активність у багатьох країнах світу. Аналогічний спад спостерігався не тільки в українських експортно-імпортних операціях, а й у інших країнах світу. Найбільший обсяг експорту зафіксовано у 2022 р., що може бути зумовлено адаптацією українських підприємств до нових умов торгівлі в умовах війни, збільшенням експорту сільськогосподарської продукції, а також розширенням співпраці з європейськими країнами. Найбільший обсяг імпорту припадає на 2023 р., що, ймовірно, пояснюється зростанням потреб в імпорті енергоресурсів, технологій, військової та гуманітарної допомоги.

Експортна діяльність зосереджена переважно на поставках аграрної та металургійної продукції, тоді як імпорт спрямований на отримання енергетичних матеріалів, засобів наземного транспорту, а також машин. Наведена *табл. 1* узагальнює основні статистичні дані про структуру торгівлі між Україною та ЄС за 2023 р.

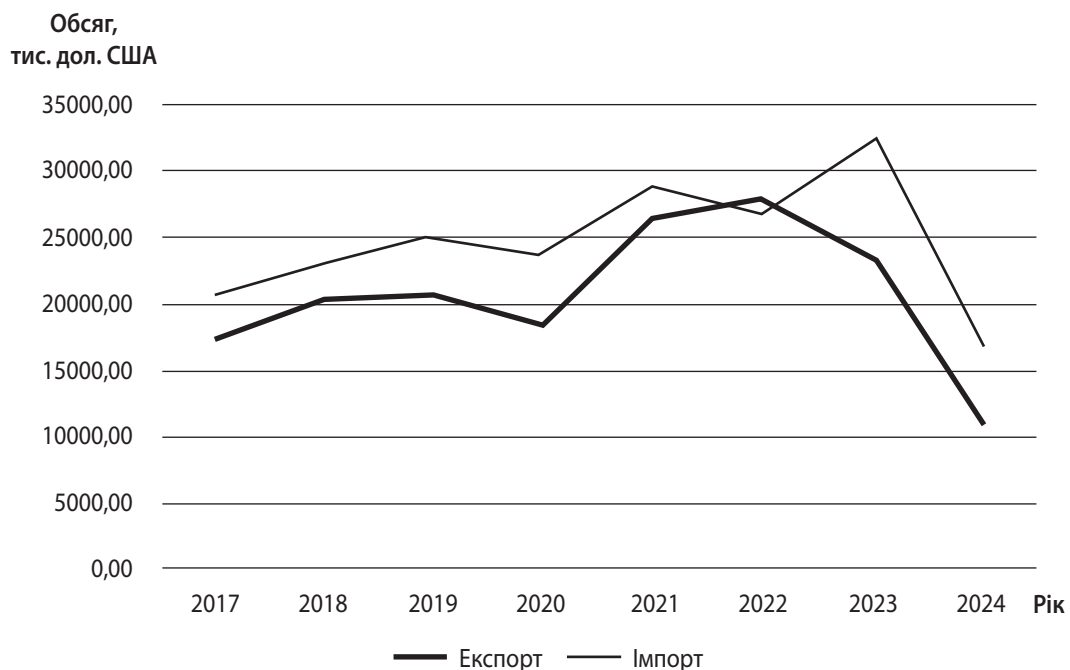

Рис. 1. Обсяг експортно-імпортних операцій України з ЄС, 2017–2024 (I півріччя) рр., тис. дол. США

Джерело: сформовано авторами за даними [4].

Структура торгівлі України з ЄС за 2023 р.

Показник	Експорт з України до ЄС	Імпорт з ЄС до України
Головні категорії товарів	Зернові культури – 19,6%	Енергетичні матеріали – 20,4%
	Жири та олії – 12,7%	Засоби наземного транспорту, крім залізничного – 11,3 %
	Чорні метали – 9,2%	Реактори ядерні, котли, машини – 8,2 %
Загальний обсяг торгівлі	\$23,4 млрд	\$32,5 млрд
Зміни у порівнянні з 2022 р	Падіння на 16,1%	Зростання на 20,5%
Головні партнери серед країн ЄС	Польща, Румунія, Німеччина	Польща, Німеччина, Італія

Джерело: складено авторами за [5; 6].

Структура торгівлі України та ЄС у 2023 р. демонструє значну інтеграцію української економіки до європейського ринку. Домінування аграрної продукції та металів в експорті свідчить про високу залежність від сировинних товарів, тоді як імпорт орієнтований на енергетичні матеріали, засоби транспорту та отримання ядерних реакторів. Зростання обсягів імпорту порівняно з 2022 р. вказує на збільшення залежності України від товарів ЄС, зокрема енергетичних, тоді як експорт продукції до Європейського Союзу знизився на 16,1% порівняно з минулим роком.

Через повномасштабну війну, яка розпочалася у 2022 р., з'явилися проблеми із логістикою та торгівлею товарами водними та повітряними шляхами. Це теж мало свій вплив на зменшення обсягів експортно-імпортних операцій (табл. 2).

Таблиця 2

Товарообіг різними видами транспорту між Україною та ЄС за 2022–2023 рр., дол. США

Вид транспорту	2022 р.	2023 р.
Автомобільний	1 629 652	171 848
Залізничний	867 860	3 899 030
Морський	192 960	15 120 920

Джерело: складено авторами за [5].

Як бачимо з табл. 2, показники товарообігу автомобільним видом транспорту зменшилися порівняно з 2022 р. – за 3 квартали 2023 р. обсяг склав 171 848 дол. США. Перевезення залізничним і морським транспортом, навпаки, збільшилися у 2023 р. Морським видом перевезень Україна експортувала в основному насіння, технічні та лікарські рослини, солому та фураж. Автомобільним видом транспорту наша держава імпортувала, зокрема, засоби наземного транспорту, а експортувала різного виду жири та чорні метали. Залізничним транспортом Україна експортувала сільськогосподарські культури.

Завдяки Поглибленій та всеохопній зоні вільної торгівлі зовнішня торгівля України та ЄС зростає. Це забезпечує зменшення дефіцитних товарів як у нашій країні, так і в ЄС. Угода про ПВЗВТ має на меті лібералізувати тарифну політику з обох сторін. Європейський Союз розпочав упроваджувати зміни ще у 2014 р. Україна, зі свого боку, скасовувала мито для товарів з ЄС з 2016 р. Зміни мали на меті ліквідувати частину ввізних мит, а також передбачали їх лібералізацію. В умовах повномасштабної війни, починаючи з 4 червня 2022 р., відповідно до Регламенту Європейського Парламенту та Європейської Ради № 2022/870, ЄС додатково спростив торгівлю, тимчасово скасувавши мита для промислової продукції, призупинивши застосування системи вхідних цін для фруктів та овочів та всіх тарифних квот для сільськогосподарської продукції, що підвищило конкурентоспроможність української продукції на європейських ринках (табл. 2).

Таблиця 3

Основні показники митних відносин між Україною та ЄС за 2022–2023 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.
Податкове навантаження	0,48	0,39
Мито, тис. дол. США	12,48	15,45
Акциз, тис. дол. США	55,59	53,6
ПДВ, тис. дол. США	63,59	79,07
Середня митна вартість на одиницю товару, дол. США	7 685	4 081

Джерело: складено авторами за [5].

Табл. 3 відображає основні показники митних відносин між Україною та ЄС за 2022–2023 рр. Зменшення податкового навантаження з 0,48 у 2022 р. до 0,39 у 2023 р. свідчить про певну зміну у структурі імпортних операцій. При цьому спостерігається зростання обсягів митних надходжень

за статтями мита (з 12,48 до 15,45 тис. дол.) і ПДВ (з 63,59 до 79,07 тис. дол.), що вказує на активізацію торгівлі. Цікаво, що середня митна вартість на одиницю товару значно знизилась – з 7 685 дол. у 2022 р. до 4 081 дол. у 2023 р., що може свідчити про зміну структури імпортованих товарів.

Приєднання до ПВЗВТ несе для України та українських виробників такі переваги:

- ✦ безмитний доступ до одного з найбільших ринків світу;
- ✦ однакові умови для конкуренції;
- ✦ нарощування експорту;
- ✦ збільшення стандартів якості;
- ✦ просування українських брендів;
- ✦ збільшення переліку товарів та послуг на українському ринку;
- ✦ збільшення попиту на українські товари;
- ✦ експорт високотехнологічних товарів з використанням української сировини [7].

З квітня 2014 р. ЄС скасував ввізні мита для близько 95% промислових товарів. Для інших груп лібералізація та скасування мит має проходити протягом 3–7 років. Крім цього, пом'якшення та відкриття доступу до ринків ЄС стосувалися і сільського господарства, для якого одразу було скасовано 82% ввізних мит. ПВЗВТ частково лібералізує доступ товарів на ринок ЄС, застосовуються безмитні квоти. Вони допомагають швидше ввозити товари до ЄС. Перехідний період, який має застосовуватися для промислових товарів, зазвичай триває 3–7 років, але є певні винятки, серед них є і автомобілі [8].

ЄС застосовує ще й нетарифні заходи, мета таких квот – захистити права споживача, його здоров'я та національну безпеку. Зокрема, до таких обмежень належать: санітарні та фітосанітарні заходи для продовольчих товарів, а також технічні бар'єри для промислових товарів [8].

Лібералізація відносин України та ЄС вимагає від першої дотримання норм блоку. З 2016 р. ПВЗВТ активно застосовується українськими компаніями. У 2014 р. 10 002 компанії здійснювали експорт до ЄС, а через 5 років, у 2019 р., ця кількість сягнула 14 545 компаній [9] (рис. 2).

На рис. 2 продемонстровано порівняння обсягів надходжень платежів від імпорту та розмір оподаткованого імпорту до Державного бюджету України за 2022 та 2023 рр. У 2022 р. надходження становили 131,66 тис. дол., а оподаткований імпорт – 274,64 тис. дол., що демонструє відносно менший обсяг платежів. У 2023 р. обидва показники зросли: платежі досягли 148,13 тис. дол., а обсяг оподаткованого імпорту – 375,76 тис. дол., що свідчить про зростання імпортової активності та ефективності податкової системи.

Крім цього, Україна як кандидат на вступ до ЄС, має виконати всі вимоги блоку в митній сфері. За звітом 2023 р. наша держава, незважаючи на війну з росією, вже здійснила багато реформ, серед них:

- ✦ підключення до митної інформаційної системи ЄС;
- ✦ використання NCTS (режиму спільного транзиту);

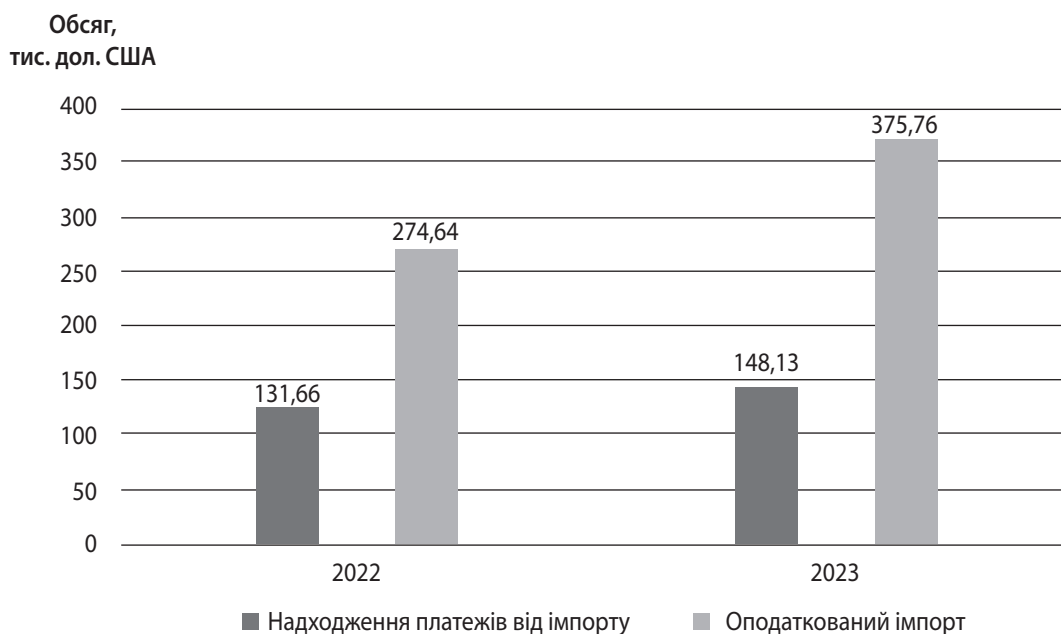

Рис. 2. Обсяг надходжень та оподаткованого імпорту до Державного бюджету України з ЄС, 2022–2023 рр., тис. дол. США

Джерело: сформовано авторами за [5].

- ✦ внесення змін до Митного кодексу України для спрощення бюрократичних процесів.

Основними завданнями на 2025 р. визначено перехід до шостої, найвищої фази NCTS, що передбачає інтеграцію нових стандартів ЄС щодо безпеки та захисту даних у митних деклараціях транзитних товарів, а також завершення роботи над новим Митним кодексом, гармонізованим із нормами Митного кодексу ЄС.

Крім того, Україна має зосередитися на вдосконаленні діяльності Державної митної служби, що включає поліпшення кадрового та фінансового забезпечення, впровадження стратегічного плану цифровізації на 2024–2026 рр. і розширення програми авторизованих економічних операторів (АЕО).

Ці заходи спрямовані на поглиблення інтеграції України до митної системи ЄС і зміцнення її стратегічної ролі як східного кордону Євросоюзу.

ВИСНОВКИ

Митні відносини між Україною та ЄС відображають прогрес у гармонізації митних процедур відповідно до європейських стандартів. З впровадженням положень Угоди про асоціацію Україна інтегрується в Єдиний митний простір ЄС, що включає в себе цифровізацію процесів, спрощення процедур і скорочення часу митного оформлення. Ці заходи сприяють підвищенню ефективності торгівлі, особливо в умовах воєнного часу, коли економіка країни вимагає стабільного функціонування.

Торгівля з ЄС забезпечує більшу частину зовнішньоекономічних доходів України. Експорт в основному зосереджений на таких товарах, як сільськогосподарська продукція та метали, тоді як імпорт сприяє оновленню технологічних парків країни. Збільшення сплати тарифів до державного бюджету стало характерною рисою тарифних відносин, які сприяють фінансовій стабільності. Водночас проблема залишається невирішеною, зокрема, необхідність зниження залежності від імпорту енергоносіїв та посилення контролю за тарифними платежами.

Таким чином, тарифна політика України є важливим інструментом європейської інтеграції та економічного розвитку. Її вдосконалення сприятиме як економічній стійкості країни, так і зміцненню її партнерства з ЄС. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Європейський інтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/partnership/duty/>
2. Загальний огляд відносин Україна-ЄС. *Представництво України при Європейському Союзі*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/zagalnij-oglyad-vidnosin-ukrayina-yes>

3. Митне співробітництво Україна-ЄС. *Представництво України при Європейському Союзі*. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/mitne-spivrobitnictvo/mitne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes>
4. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/>
6. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2023 році. *Міністерство економіки України*. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ae131754-36dc-4e6f-9a8f-89e872b8b451&title=BiuletенPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas>
7. Таран С., Шепотило О., Яворський П., Бондаренко Є. Аналіз торгівлі послугами між Україною та ЄС в рамках ПВЗВТ: поточний стан та перспективи для лібералізації. Січень 2022 р. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/05/DCFTA-Commodities-2022-16-05.pdf>
8. Ввізні та вивізні мита: що пообіцяли Україна та ЄС. URL: <https://ed-era.com/projects/eu-agreement/b4/p2>
9. Зона вільної торгівлі. Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/trade/free-area/review/>
10. Україна впевнено рухається до європейських митних стандартів: ЄС визнав прогрес за всіма напрямками роботи. *Державна митна служба України*. 10.10.2024. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ukrayina-vpevnenno-rukhaietsiaddo-ievropeiskikh-mitnikh-standartiv-ies-viznav-progres-za-vsima-napriamkami-roboti-1803>

REFERENCES

- “Biuletен stanu torhovelnikh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta YeS u 2023 rotsi” [Bulletin of the State of Trade Relations Between Ukraine and the EU in 2023]. *Міністерство економіки України*. <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ae131754-36dc-4e6f-9a8f-89e872b8b451&title=BiuletенPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas>
- Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy. <https://customs.gov.ua/>
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
- “Mytne spivrobitnytstvo Ukraina-Yes” [Ukraine-EU Customs Cooperation]. *Представництво України при Європейському Союзі*. <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/mitne-spivrobitnictvo/mitne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes>
- Taran, S. et al. “Analiz torhivli posluhamy mizh Ukrainoiu ta YeS v ramkakh PVZVT: potochnyi stan ta perspektyvy dlia liberalizatsii” [Analysis of Trade in Services between Ukraine and the EU under the FTAA: Current State and Prospects for Liberalization]. January 2022. <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/05/DCFTA-Commodities-2022-16-05.pdf>

“Ukraina vpevnenno rukhaietsia do yevropeiskikh mytnykh standartiv: YeS vyznav prohres za vsima napriamkamy roboty” [Ukraine Is Confidently Moving Towards European Customs Standards: The EU Has Recognized Progress in All Areas of Work]. *Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy*. 10.10.2024. <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ukrayina-vpevnenno-rukhaietsia-do-ievropeiskikh-mitnikh-standartiv-ies-viznav-progres-za-vsima-napriamkami-roboti-1803>

“Vvizni ta vyvizni myta: shcho poobitsialy Ukraina ta YeS” [Import and Export Duties: What Ukraine and the EU Promised]. <https://ed-era.com/projects/eu-agreement/b4/p2>

Yevropeyskyi intehtatsiyni portal. <https://eu-ua.kmu.gov.ua/partnership/duty/>

“Zahalnyi ohliad vidnosyn Ukraina-YeS” [General Overview of Ukraine-EU Relations]. *Predstavnytstvo Ukrainy pry Yevropeiskomu Soiuzi*. <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/zagalnij-oglyad-vidnosin-ukrayina-yes>

“Zona vilnoi torhivli. Uriadovi ofis koordynatsii yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehtatsii” [Free Trade Zone. Government Office for the Coordination of European and Euro-Atlantic Integration]. <https://eu-ua.kmu.gov.ua/trade/free-area/review/>

УДК 339.92
 JEL: F23; M14
 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-12-42-48>

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК РУШІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЄС

©2024 **ВАРЛАМОВА М. Л., САРКІСЯН Л. Г.**

УДК 339.92
 JEL: F23; M14

Варламова М. Л., Саркісян Л. Г. Корпоративна соціальна відповідальність як рушій сталого розвитку в ЄС

Мета дослідження – проаналізувати роль корпоративної соціальної відповідальності у сприянні сталому розвитку в Європейському Союзі, враховуючи законодавчі ініціативи, поширення стандартів звітності та досвід впровадження компаніями ESG-практик. Розглянуто глобальні ініціативи, що стимулюють впровадження корпоративної соціальної відповідальності, та звітування про реалізацію принципів сталого розвитку. Зокрема, охарактеризовано Глобальний договір ООН, Ініціативу глобальної звітності, стандарт Глобальної організації зі стандартизації щодо соціальної відповідальності, принципи відповідального інвестування. Встановлено активне зростання звітування про корпоративну соціальну відповідальність серед найбільших компаній. З'ясовано, що Європа є одним із провідних регіонів у реалізації соціально відповідальної діяльності. Проаналізовано досвід Європейського Союзу із формування законодавчих ініціатив щодо впровадження звітності про корпоративну соціальну відповідальність. Аналіз світових тенденцій показує, що європейські компанії домінують у міжнародному рейтингу 100 кращих ESG-компаній, займаючи 35% усіх позицій. Здійснено аналіз провідних компаній за рівнем впровадження ESG-практик. Обґрунтовано, що корпоративна соціальна відповідальність у Європейському Союзі виступає ефективним інструментом для досягнення сталого розвитку, сприяючи створенню стійкої економіки та зміцненню соціальної згуртованості. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на аналіз впливу впровадження корпоративної соціальної відповідальності на фінансову результативність компаній у різних секторах економіки, дослідження мотивації малого та середнього бізнесу до дотримання стандартів ESG, а також вивчення ефективності державних програм підтримки нефінансової звітності.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, сталий розвиток, ЄС, ESG, європейський бізнес.

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Варламова Марія Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: m.varlamova@donnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7111-1136>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57193522218>

Саркісян Лариса Геворгівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світової економіки, Державний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: l.sarkisian@knu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3030-5000>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAY-1791-2020>

UDC 339.92
 JEL: F23; M14

Varlamova M. L., Sarkisian L. G. Corporate Social Responsibility as a Driver of Sustainable Development in the EU

The aim of the study: to analyze the role of corporate social responsibility (CSR) in promoting sustainable development in the European Union (EU), considering legislative initiatives, the dissemination of reporting standards, and the experience of companies implementing ESG practices. Global initiatives encouraging the adoption of CSR and reporting on sustainable development principles are examined. Specifically, the UN Global Compact, the Global Reporting Initiative, the ISO standard on social responsibility, and the Principles for Responsible Investment are characterized. The study identifies significant growth in CSR reporting among the largest companies and establishes that Europe is one of the leading regions in implementing socially responsible activities. The EU's experience in forming legislative initiatives for CSR reporting is analyzed. An analysis of global trends reveals that European companies dominate the international ranking of the top